

การศึกษาพัฒนาการภาวะการลงทุนโดยตรงจากสาธารณรัฐเกาหลี ในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามตั้งแต่ ค.ศ. 2009-2022

พิสิฐ อำนวนเงินตรา*

บทคัดย่อ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเศรษฐกิจเวียดนามเติบโตอย่างร้อนแรงก้าวพ้นจากประเทศรายได้ต่ำมาสู่ประเทศรายได้ปานกลาง และมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ 6-7 ต่อปี หนึ่งในภาคเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างโดดเด่นของเวียดนามคือ ภาคการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ถือเป็นเครื่องยนต์และฟันเฟืองหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศเวียดนามให้เจริญรุดหน้าในปัจจุบัน ในบรรดาประเทศทั่วโลกที่เข้ามาลงทุนนี้เอง เกาหลีใต้ถือเป็นประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่อันดับต้น ๆ ของเวียดนาม นับตั้งแต่เวียดนามเปิดรับการลงทุนจากต่างชาติในปี ค.ศ. 1986 จากนโยบายโดยเหมาหย (Đổi Mới) ก่อนจะก้าวมาเป็นประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดของประเทศเวียดนามในปี ค.ศ. 2014 ทั้งนี้นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009 ที่เวียดนามและเกาหลีใต้ยกระดับความสัมพันธ์สู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ รวมทั้งการลงนามข้อตกลงการค้าเสรีเวียดนาม-เกาหลีใต้ (VKFTA) ในปี ค.ศ. 2015 มีความสำคัญและเกื้อหนุนให้มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในเวียดนามเพิ่มขึ้นก้าวกระโดด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาพัฒนาการภาวะการลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในเวียดนามตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009-2022 เพื่อเข้าใจถึงการเติบโตของการลงทุนจากเกาหลีใต้ในเวียดนามและประเมินถึงภาวะการลงทุนในปัจจุบัน

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ติดต่อได้ที่ e-mail: pisit.vn@gmail.com

คำสำคัญ: การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ, พัฒนาการการลงทุน, เวียดนาม,
เกาหลีใต้

A study on the development of direct investment from the Republic of Korea in the Socialist Republic of Vietnam from 2009-2022

Pisit Amnuayngerntra^{*}

Abstract

Over the past decade, it is undeniable that Vietnam's economy has grown rapidly, transitioning from a low-income country to a middle-income country. It has maintained an average economic growth rate of 6-7 percent per year. One of Vietnam's outstanding economic growth sectors is the foreign direct investment (FDI) sector, which is considered the main driving force behind Vietnam's outstanding economic growth at present. Among the countries worldwide that invest in this sector, South Korea has been one of Vietnam's top investor countries since Vietnam opened up to foreign investment in 1986 through the *Đổi Mới* policy, eventually becoming Vietnam's largest investor country in 2014. Since 2009, Vietnam and South Korea have been elevating their relationship to a strategic partnership. Furthermore, the signing of the Vietnam-Korea Free Trade Agreement (VKFTA) in 2015 played a pivotal role in contributing to the surge in the value of South Korean direct investments in Vietnam. With this in mind, the purpose of this research is to study the evolution of South Korean direct investment in Vietnam from 2009 to 2022. The aim is to comprehend the growth of South Korean investment in Vietnam and evaluate the current investment landscape.

^{*} Lecturer (Ph.D.), Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University. e-mail: pisit.vn@gmail.com

Keywords: Foreign Direct Investment, investment development, Vietnam,
South Korea

1. บทนำ

ความสัมพันธ์ของเวียดนามและเกาหลีใต้เริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ. 1992 หลังจากสองประเทศตกลงสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตขึ้น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของหน้าประวัติศาสตร์ใหม่ หลังจากทั้งสองประเทศเคยเป็นศัตรูกันในยุคสงครามเวียดนาม โดยตลอด 3 ทศวรรษที่ผ่านมาความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและเกาหลีใต้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งเห็นได้ชัดและเป็นรูปธรรมผ่านการยกระดับความสัมพันธ์ทั้ง 2 ครั้ง ได้แก่ การยกระดับความสัมพันธ์ทวิภาคีขึ้นเป็นประเทศหุ้นส่วนอย่างรอบด้านในศตวรรษที่ 21 (Comprehensive Strategic Partnership) เมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2001 และการยกระดับความสัมพันธ์สู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2009 การพัฒนาความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็น มิติด้านการเมือง มิติด้านการค้าและการลงทุน รวมถึงมิติด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเกาหลีใต้ได้ให้ความสำคัญกับเวียดนามในฐานะเป็นประเทศหุ้นส่วนสำคัญในแง่ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา เห็นได้ชัดจากเหตุผลที่รัฐบาลเกาหลีใต้เสนอบังคับใช้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือแห่งชาติ (CPS) กับเวียดนามในช่วงปี ค.ศ. 2011-2015 ซึ่งสอดคล้องไปกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคม แผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคม รวมทั้งกรอบยุทธศาสตร์ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance: ODA) ของเวียดนาม (Ban Quan hệ Quốc tế, 2020, p. 7) นอกจากนี้นโยบายมุ่งสู่ใต้ (New Southern Policy) ของเกาหลีใต้ที่มีต่อประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปรารถนาจับตีมุนแจอินยังระบุด้วยว่า เวียดนามเป็นคู่ค้าสำคัญที่สุดและมีบทบาทสำคัญ รวมถึงเป็นสะพานส่งเสริมและยกระดับความสัมพันธ์อาเซีย-เกาหลีใต้ในยุคใหม่ (Ngô Chí Nguyễn & Nguyễn Hữu Toàn, 2018, p. 71) ขณะเดียวกันเวียดนามก็ให้ความสำคัญกับเกาหลีใต้ในฐานะเป็นประเทศหุ้นส่วนยุทธศาสตร์สำคัญของเวียดนามเช่นกัน นอกจากความสัมพันธ์ทวิภาคีแล้ว ทั้งเวียดนามและเกาหลีใต้ยังมีการยกระดับประสานความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเวทีพหุภาคีทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลก อาทิ กรอบความร่วมมืออาเซีย+3 การประชุมอาเซียว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงใน

ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ARF) การประชุมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (EAS) การประชุมเอเชีย-ยุโรป (ASEM) เป็นต้น

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของเวียดนามและเกาหลีใต้ถือเป็นเสาหลักสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและเกาหลีใต้ กล่าวคือเป็นความร่วมมือที่มีการพัฒนาอย่างมีพลวัตมากที่สุดและประสบผลสำเร็จมากที่สุดในบรรดาความร่วมมือต่าง ๆ เห็นได้ชัดผ่านมูลค่าการค้าของสองประเทศ ตัวเลขการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment : FDI) การให้เงินช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา (Official Development Assistance : ODA) ทำให้เวียดนามและเกาหลีใต้กลายเป็นคู่ค้าระหว่างกันลำดับต้น ๆ ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีทั้งสองประเทศยังได้ลงนามข้อตกลงสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจอยู่หลายฉบับ อาทิ ข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในปี ค.ศ. 1993 ข้อตกลงว่าด้วยการส่งเสริมและปกป้องการลงทุนฉบับแก้ไข ในปี ค.ศ. 2003 ข้อตกลงการบินและข้อตกลงทางการค้าในปี ค.ศ. 1993 ข้อตกลงยกเว้นภาษี 2 ครั้งในปี ค.ศ. 1994 บันทึกการเจรจาเกี่ยวกับข้อสรุปการหารือข้อตกลงการค้าเสรีเวียดนาม-เกาหลีใต้ (VKFTA) ในปี ค.ศ. 2014 และที่สำคัญยิ่งคือ ข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างเวียดนามและเกาหลีใต้ที่มีการลงนามไปเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ. 2015 ในกรุงฮานอย (Nguyễn Cảnh Huệ, 2016, p. 77) มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเติบโตและขยายตัวของมูลค่าการค้าและการลงทุนของทั้งสองประเทศ ทั้งยังเป็นการยกระดับประสิทธิภาพของกรอบกฎหมายและการบังคับใช้นโยบายการค้า พัฒนาระบบและโครงสร้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอื้ออำนวยสภาพแวดล้อมการค้าในธุรกิจและความสามารถในการแข่งขันของระบบเศรษฐกิจทั้งสองประเทศ จากความสัมพันธ์อันดีและการยกระดับความสัมพันธ์ที่แนบแน่นอย่างต่อเนื่องของเวียดนามและเกาหลีใต้เป็นปัจจัยสำคัญในการเกื้อหนุนมูลค่าการค้าและการลงทุนขยายตัวเรื่อยมา ส่งผลให้เกาหลีใต้ก้าวมาเป็นประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดของเวียดนามในปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพัฒนาการภาวะการลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในประเทศเวียดนาม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009-2022

3. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการศึกษาใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร บทความต่าง ๆ และข้อมูลด้านการค้าและการลงทุนจากหน่วยงานในประเทศเวียดนามและองค์การนานาชาติ ประกอบด้วย ธนาคารโลก (World Bank) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) สำนักงานสถิติแห่งชาติ กรมศุลกากร กระทรวงการวางแผนและการลงทุน หอการค้า และอุตสาหกรรม ศูนย์ข้อมูลสถิติ KOSIS สถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐเกาหลีประจำ ประเทศเวียดนาม และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และอภิปรายผลถึงพัฒนาการภาวะการลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในเวียดนามตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009-2022

4. ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อหลัก คือ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและเกาหลีใต้ ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม 2) นโยบายด้านเศรษฐกิจของเวียดนาม-เกาหลีใต้ ที่รวมถึงการค้าการลงทุนของทั้งสองประเทศ มีรายละเอียดดังนี้

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและเกาหลีใต้ของ ดิงห์ กง ฮว่าง (Đinh Công Hoàng, 2021) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์และความร่วมมือ เวียดนาม-เกาหลีใต้ในบริบทสากลใหม่ (Quan hệ hợp tác Việt Nam – Hàn Quốc

trong bối cảnh quốc tế mới) วิเคราะห์ถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของเวียดนามและเกาหลีใต้และบริบทสากลที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศตลอดระยะเวลาเกือบ 30 ปีที่ผ่านมา (ค.ศ.1992-2019) มีการพัฒนาและยกระดับความสัมพันธ์อยู่เรื่อยมา ไม่ว่าจะเป็น ความสัมพันธ์หุ้นส่วนอย่างรอบด้านในศตวรรษที่ 21 ในปี ค.ศ. 2002 ความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ในปี ค.ศ. 2009 นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์ประเด็นความร่วมมือทางการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคม ซึ่งมีส่วนสำคัญในการใช้เป็นแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือของสองประเทศในอนาคต

โง จี เงวี่ยน และงเหงวียน หวี ตว๋าน (Ngô Chí Nguyên & Nguyễn Hữu Toàn, 2018) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเวียดนามและเกาหลีใต้ปี ค.ศ. 1992-2018 (Quan hệ đối tác hợp tác Việt Nam – Hàn Quốc 1992-2018) วิเคราะห์ความสำเร็จของความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและเกาหลีใต้ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการเมืองและการต่างประเทศ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวและแรงงาน ความร่วมมือด้านศิลปวัฒนธรรม การศึกษา การกีฬาและความร่วมมือภาคประชาชน รวมทั้งสรุปข้อจำกัดของความร่วมมือระหว่างเวียดนามและเกาหลีใต้

ขณะทำงานวิจัยด้านความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของเวียดนามและเกาหลีใต้ของเซจิน คิม (Kim Se Jin, 1970) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกาหลีใต้ในเวียดนามและผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการเมือง “South Korea’s Involvement in Viet Nam and Its Economic and Political Impact” ได้วิเคราะห์และประเมินความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและเกาหลีใต้ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและการเมือง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทวิภาคีเกาหลีใต้-เวียดนามในอดีตจวบจนปัจจุบันที่เป็นไปอย่างแนบแน่นและเป็นความสัมพันธ์ที่มีศักยภาพในการพัฒนาต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ยังมีงานเขียนของ ไมเคิล โบลเมนโฮเฟอร์ (Michael Blomenhofer, 2017) ศึกษาเกี่ยวกับการเพิ่มการลงทุนของเกาหลีใต้ในเวียดนาม (The rise of Korean investment in Vietnam) ได้กล่าวถึงความสำเร็จบริษัทต่าง ๆ ของเกาหลีใต้ที่เข้าไปลงทุนในประเทศเวียดนาม รวมทั้งมุมมองต่อตลาดเวียดนามในฐานะเป็นฐานการผลิตสินค้าที่มีศักยภาพ

และตลาดบริโภคภายในประเทศที่มีขนาดใหญ่ ชนชั้นกลางมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว และยังคงมีโอกาสด้านการลงทุนอีกมากมายจากเกาหลีใต้

ในส่วนของการศึกษานโยบายด้านเศรษฐกิจของเวียดนามและเกาหลีใต้ ด่าว ถิ เหวียด หั่ง (Đào Thị Nguyệt Hằng, 2018) ทำการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจของเกาหลีใต้ต่อเวียดนาม (Chính sách Ngoại giao Kinh tế của Hàn Quốc đối với Việt Nam) โดยให้รายละเอียดนโยบายต่างประเทศของเกาหลีใต้ต่อเวียดนาม โดยเฉพาะนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ นโยบายมุ่งใต้ใหม่ (New Southern Policy) ที่เน้นส่งเสริมและผลักดันความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจต่อเวียดนามและต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ขณะเดียวกันยังมีงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของเกาหลีใต้ในเวียดนามของ หวู ถิ หยุ่ง (Vũ Thị Nhung, 2018) เรื่องการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของเกาหลีใต้ในเวียดนาม มุมมองบริบทความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Hoạt động đầu tư trực tiếp nước ngoài của Hàn Quốc tại Việt Nam – Nhìn từ khía cạnh an ninh kinh tế) ระบุว่า ในปัจจุบันเกาหลีใต้ถือเป็นประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดในเวียดนาม มีโครงการลงทุนหลายพันล้านเหรียญสหรัฐ เม็ดเงินลงทุนมหาศาลจากเกาหลีใต้ได้ส่งผลในเชิงบวกต่อประเทศเวียดนามหลายด้าน อย่างไรก็ตามก็นำมาซึ่งปัญหาและความซับซ้อนในเชิงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศเวียดนาม โดยผู้เขียนได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาในเชิงนโยบายเพื่อให้เวียดนามสามารถรองรับการลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศเวียดนามต่อไป

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างนโยบายส่งเสริมการลงทุนของไทยและเวียดนามของอมรรัตน์ เจียรระโนรุ่งโรจน์ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบนโยบายส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทยและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม: ศึกษากรณีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ” พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามาลงทุนในต่างประเทศที่นักลงทุนให้ความสำคัญนั้นมีมากกว่าสิทธิประโยชน์ที่ได้รับการส่งเสริม นักลงทุนตัดสินใจโดยอาศัยความได้เปรียบต่าง ๆ ที่ได้รับจากการเข้ามาลงทุน ทั้งด้านความได้เปรียบจากการขยายการผลิต การขยายตลาดสู่ประเทศผู้รับการลงทุน

ค่าจ้างแรงงาน สภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ ทรัพยากร โครงสร้างพื้นฐาน โดยปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ประเทศไทยมีความได้เปรียบมากกว่าประเทศเวียดนามในหลาย ๆ ด้าน และอีกงานศึกษาของ กริช อังวิฑูรสถิตย์ และจรินทร์ เจริญศรีวัฒนกุล ที่ศึกษาเกี่ยวกับ “การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเวียดนาม: สถานการณ์และโอกาส” พบว่า ประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบจากปัจจัยภายในประเทศ สิ่งดึงดูดจากสิทธิประโยชน์ของนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ การได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร และข้อตกลงการค้าเสรีส่งผลให้การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้นทำให้เห็นว่ามีการศึกษาความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเวียดนามและเกาหลีใต้เป็นจำนวนมาก ขณะที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านเศรษฐกิจของเวียดนามและเกาหลีใต้ รวมทั้งการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของเกาหลีใต้ในเวียดนามยังมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นผู้วิจัยต้องการศึกษาพัฒนาการภาวะการลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในประเทศเวียดนาม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009-2022 ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและเกาหลีใต้ รวมถึงนโยบายด้านเศรษฐกิจของเวียดนามและเกาหลีใต้

5. ผลการวิจัย

พัฒนาการภาวะการลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในเวียดนามสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ คือ ระยะการลงทุนระหว่างปี ค.ศ. 2009-2014 และระยะการลงทุนระหว่างปี ค.ศ. 2015-2022

5.1 การลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในเวียดนามระหว่างปี ค.ศ. 2009-2014

เกาหลีใต้เข้ามาลงทุนในเวียดนามอย่างเป็นทางการครั้งแรกหลังจากเวียดนามประกาศใช้นโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจ หรือ นโยบายโด่ยเหมย (Đổi Mới) ในปี ค.ศ. 1986

ด้วยการเปลี่ยนจากระบบที่มีการวางแผนโดยส่วนกลางมาเป็นระบบตลาดเสรีภายใต้การควบคุมของรัฐ มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และกระตุ้นให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจและส่งเสริมการค้าการลงทุนจากต่างประเทศ รวมทั้งการออกกฎหมายการลงทุนจากต่างประเทศ (The Foreign Investment Law) ในปี ค.ศ. 1987 ทำให้มีเงินลงทุนจากต่างประเทศไหลเข้ามาในเศรษฐกิจเวียดนามเป็นจำนวนมาก ซึ่งเกาหลีใต้เป็นประเทศแรก ๆ ที่เข้ามาลงทุนในเวียดนามและเป็นประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่อันดับ 3 หรือ 4 ตลอดทศวรรษแรก มีโครงการลงทุนขนาดใหญ่และคุณภาพสูงหลายโครงการ (Vũ Thị Nhung, 2018, p. 1) ต่อมาภายหลังเวียดนามเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ในเดือนมกราคม ค.ศ. 2007 ทำให้เวียดนามต้องเปิดเสรีทางด้านการลงทุนเพื่อสอดคล้องกับข้อตกลงขององค์การการค้าโลก มีการปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบการลงทุนใหม่ให้สมบูรณ์และโปร่งใสแก่นักลงทุนต่างชาติ และต้องปรับปรุงกลไกทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ภายในประเทศเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุนที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุนจากต่างชาติ ไม่ว่าจะเป็น การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย การลดภาษี การยกเว้นภาษีการนำเข้าเครื่องจักรบางประเภท รวมทั้งการยกเว้นหรือลดอัตราค่าเช่าพื้นที่ และให้สิทธิการเช่าในระยะยาว ในช่วงเวลาดังกล่าว มีเม็ดเงินลงทุนต่างชาติไหลเข้าเวียดนามเป็นประวัติการณ์ ซึ่งนับเฉพาะปี ค.ศ. 2008 เวียดนามสามารถดึงดูดเม็ดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างชาติได้มากถึง 6.4 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่มขึ้น 3 เท่า เมื่อเทียบกับปี ค.ศ. 2007 (Tổng cục thống kê, 2009, p. 110)

ในปี ค.ศ. 2009 เศรษฐกิจเวียดนามยังคงขยายตัวต่อเนื่องร้อยละ 5.3 และติดอันดับประเทศที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงของโลก และในปีเดียวกันนี้เองเวียดนามและเกาหลีใต้ได้ยกระดับความสัมพันธ์สู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ทำให้ทั้งสองประเทศมีข้อผูกพันมากมายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการลงทุนซึ่งกันและกัน หนึ่งในนั้นเกาหลีใต้ให้คำมั่นสัญญาที่จะสนับสนุนภาคธุรกิจของเกาหลีใต้ให้เข้ามาลงทุนในเวียดนามอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมให้บริษัทต่าง ๆ ในเกาหลีใต้เข้าไปมีส่วนร่วมในภาคอุตสาหกรรม ภาคการเงินการธนาคาร และภาคการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน อย่างไรก็ตามจากวิกฤตการณ์การเงินโลก (วิกฤติ

สินเชื่อบีบอัด¹⁾ เมื่อปี ค.ศ. 2008 ส่งผลให้เม็ดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างชาติที่เข้ามายังเวียดนามในปี ค.ศ. 2009 ลดลงมากถึงร้อยละ 64 หรือ ลดลง 4.09 พันล้านเหรียญสหรัฐ เมื่อเทียบกับปี ค.ศ. 2008 ทั้งนี้แม้ว่าวิกฤติซับไพรม์จะส่งผลกระทบต่อตัวเลขการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเวียดนาม แต่หากนับเฉพาะการลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในนั้นกลับพบว่าได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยโครงการลงทุนใหม่ของเกาหลีใต้ในปี ค.ศ. 2009 มีจำนวน 315 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 1.91 พันล้านเหรียญสหรัฐ ลดลงเพียง 109 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือลดลงร้อยละ 5 เมื่อเทียบกับปี ค.ศ. 2008 สืบเนื่องจากผลของการส่งเสริมความร่วมมือด้านการลงทุนมากขึ้นของเวียดนามและเกาหลีใต้จากการยกระดับความสัมพันธ์เป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์

ตารางที่ 1

การลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในเวียดนามตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009-2022 (การลงทุนใหม่)²

ปี ค.ศ.	จำนวนโครงการใหม่	เงินทุนจดทะเบียนใหม่ (พันล้านเหรียญสหรัฐ)
2009	315	1.91
2010	313	2.54
2011	288	1.54
2012	277	1.28
2013	427	4.46
2014	588	7.70
2015	736	6.98

¹ วิกฤติสินเชื่อบีบอัด (Subprime mortgage crisis) หรือ วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ เป็นวิกฤตการเงินของสหรัฐอเมริกาที่ส่งผลกระทบไปทั่วโลก เริ่มจากการที่ภาวะฟองสบู่แตกในตลาดอสังหาริมทรัพย์ของสหรัฐอเมริกาและการผิดชำระหนี้ของสินเชื่อบีบอัดและสินเชื่อดอกเบี้ยลอยตัวเริ่มตั้งแต่ปี 2005-2006 และปัญหาเริ่มปรากฏชัดขึ้นในช่วงปี 2007 แล้วก็เจอปัญหาอย่างหนักในช่วงปี 2008 วิกฤตินี้ นับเป็นวิกฤตการเงินที่เลวร้ายที่สุดนับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 1

² อ้างอิงจาก สำนักงานสถิติแห่งชาติเวียดนาม (Tổng cục Thống kê, 2021).

ปี ค.ศ.	จำนวนโครงการใหม่	เงินทุนจดทะเบียนใหม่ (พันล้านเหรียญสหรัฐ)
2016	849	7.96
2017	895	8.72
2018	1,071	7.32
2019	1,181	8.34
2020	617	4.21
2021	377	7.67
2022	435	5.08

หลังจากผ่านพ้นวิกฤตสินเชื่อดับไฟรม์ เศรษฐกิจทั่วโลกฟื้นตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศไหลกลับเข้าเวียดนามเพิ่มขึ้น โดยในปี ค.ศ. 2010 ทางกรมเวียดนามให้ความเห็นชอบโครงการลงทุนใหม่จำนวน 1,237 โครงการ มูลค่า 1.98 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งประเทศผู้ลงทุนใหญ่ประกอบด้วย สิงคโปร์ เกาหลีใต้ เนเธอร์แลนด์ และญี่ปุ่น ตามลำดับ และหากนับเฉพาะเกาหลีใต้นั้นพบว่า มีโครงการลงทุนใหม่ จำนวน 313 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 2.54 พันล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 33 เมื่อเทียบกับปี ค.ศ. 2009 และในช่วงปี ค.ศ. 2011-2013 การลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในเวียดนามยังคงอยู่ลำดับที่ 3 และ 4 ของประเทศทั้งหมดที่เข้ามาลงทุนในเวียดนาม

ในปี ค.ศ. 2014 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของทศวรรษใหม่ของการลงทุนจากเกาหลีใต้ในเวียดนาม เมื่อเกาหลีใต้ก้าวขึ้นมาเป็นประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดในเวียดนามครั้งแรก ทั้งในแง่ของจำนวนโครงการลงทุนและมูลค่าการลงทุน โดยในปี ค.ศ. 2014 เกาหลีใต้มีโครงการลงทุนใหม่ จำนวน 588 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 7.70 พันล้านเหรียญสหรัฐ ตามมาด้วยฮ่องกง จำนวน 112 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 3.03 พันล้านเหรียญสหรัฐ และสิงคโปร์ จำนวน 119 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 2.89 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขณะที่การลงทุนสะสมของเกาหลีใต้ (ระหว่างปี ค.ศ. 1988-2014) ก็แซงหน้าญี่ปุ่นและสิงคโปร์ ขึ้นมาเป็นอันดับที่ 1 ในปีเดียวกัน โดยมีโครงการลงทุนทั้งสิ้น 4,190 โครงการ คิดเป็น

มูลค่า 3.77 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ทั้งนี้ในช่วงเวลาดังกล่าวเริ่มปรากฏโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของเกาหลีใต้ในเวียดนามที่มีมูลค่าการลงทุนหลักพันล้านเหรียญสหรัฐ อาทิ โครงการลงทุนของบริษัทซัมซุงที่จังหวัดบักนิงห์ (Bắc Ninh) ถายเงวียน (Thái Nguyên) นครโฮจิมินห์ (Thành phố Hồ Chí Minh) โดยโครงการซัมซุงดิสเพลย์เวียดนามที่ได้รับอนุญาตก่อสร้างเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 2014 มีมูลค่าทุนจดทะเบียนสูงถึง 6.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ และอีกโครงการคือโครงการคอมเพล็กซ์ไฮเทคซัมซุงที่จังหวัดถายเงวียน มีมูลค่าทุนจดทะเบียนสูงถึง 3 พันล้านเหรียญสหรัฐ

5.2 การลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในเวียดนามระหว่างปี ค.ศ. 2015-2022

การลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในเวียดนามระหว่างปี ค.ศ. 2015-2022 มีอีกหนึ่งจุดเปลี่ยนที่สำคัญในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจของสองประเทศ โดยในวันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ. 2015 เวียดนามและเกาหลีใต้ได้ลงนามข้อตกลงการค้าเสรีเวียดนาม-เกาหลีใต้ (VKFTA)³ อย่างเป็นทางการ เพื่อมุ่งหวังส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุนระหว่างสองประเทศ และเป็นส่วนหนึ่งในข้อตกลงการค้าที่เวียดนามพยายามผลักดันให้กลายเป็น “ผู้ผลิตของภูมิภาค” (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2558, น. 2) ตอกย้ำความสัมพันธ์อันแน่นหนาทางความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและนับเป็นก้าวที่สำคัญยิ่งของความสัมพันธ์ทวิภาคี เนื่องจากในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีเพียงประเทศเวียดนามและสิงคโปร์เท่านั้นที่มีข้อตกลงการค้าเสรีกับเกาหลีใต้ นอกจากนี้ นโยบายมุ่งใต้ใหม่ (New Southern Policy)⁴ ของรัฐบาล

³ ข้อตกลงการค้าเสรีเวียดนาม-เกาหลีใต้ (Viet Nam - Korea Free Trade Agreement : VKFTA) เป็นข้อตกลงที่ครอบคลุมระเบียบปฏิบัติและขั้นตอนในหลายสาขา ได้แก่ การกำจัดและการลดภาษี การลงทุน ทรัพย์สินทางปัญญา การอำนวยความสะดวกทางการค้า การคุ้มครองทางการค้า กำแพงการค้าเชิงเทคนิค การค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ การแข่งขัน ความร่วมมือเชิงเศรษฐกิจและเชิงสถาบัน (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2558, น. 1)

⁴ นโยบายมุ่งใต้ใหม่ (New Southern Policy – NSP) เป็นนโยบายต่างประเทศภายใต้การนำของ มุน แจ อิน ที่ถูกประกาศออกมาเมื่อปี ค.ศ. 2017 นโยบายนี้เป็นความพยายามที่ต้องการจะลดการพึ่งพิง

ประธานาธิบดี มุน แจ อิน ที่มุ่งพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเกาหลีใต้กับอินเดียและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้เม็ดเงินลงทุนจากเกาหลีใต้หลังไหลเข้าสู่เวียดนามไม่ขาดสาย นโยบายใหม่ของเกาหลีใต้มุ่งเน้นลดการพึ่งพาผู้ค้ามหาอำนาจสำคัญอย่างสหรัฐอเมริกาและจีน ซึ่งกำลังทำสงครามการค้าระหว่างกัน โดยเกาหลีใต้ที่มีความเชื่อมโยงในห่วงโซ่อุปทานในจีนต้องมองหาแหล่งห่วงโซ่อุปทานใหม่เพื่อลดผลกระทบและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ประกอบกับการที่เวียดนามให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนจากต่างประเทศหลายด้าน รวมทั้งเวียดนามยังมีข้อตกลงการค้าเสรี รวม 16 ฉบับกับ 53 ประเทศ/ดินแดน ทำให้เวียดนามมีตลาดส่งออกขนาดใหญ่เป็นที่สนใจของนักลงทุนต่างชาติ โดยเฉพาะเกาหลีใต้ที่ต้องการใช้เวียดนามเป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออกสินค้าไปยังนานาประเทศ ทำให้เวียดนามถูกเลือกให้เป็นจุดหมายการลงทุนที่ดีที่สุดของเกาหลีใต้นับแต่นั้นเป็นต้นมา

ภายหลังข้อตกลงการค้าเสรีเวียดนาม-เกาหลีใต้ (VKFTA) ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม ค.ศ. 2015 เกาหลีไต้ยังคงเป็นประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดในเวียดนาม โดยมีโครงการลงทุนใหม่จำนวน 736 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 6.98 พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 28.95 ของมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทั้งหมดในเวียดนาม ต่อมาในปี ค.ศ. 2016 เกาหลีไต้ยังคงครอบงำประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดในเวียดนามต่อเนื่อง โดยมีโครงการลงทุนใหม่จำนวน 849 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 7.96 พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 29.62 ของมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทั้งหมดในเวียดนาม โดยเหตุผลหลักที่ทำให้มูลค่าการลงทุนจากเกาหลีใต้เพิ่มขึ้นเนื่องมาจากการลงนามข้อตกลงการค้าเสรีเวียดนาม-เกาหลีไต้ทั้งนี้ในปี ค.ศ. 2016 มีโครงการขนาดใหญ่ของเกาหลีไต้ที่ลงทุนในเวียดนาม คือโครงการแอลจีติสเพลย์ในเมืองโฮฟอง มีมูลค่าทุนจดทะเบียนสูงถึง 4.65 พันล้านเหรียญสหรัฐ

ทางการเมืองและเศรษฐกิจของเกาหลีไต้ที่มีกับประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา จีน ญี่ปุ่น และรัสเซีย ไปหาประเทศอื่น ๆ ซึ่งได้แก่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอินเดีย โดยมุ่งเน้นขยายความร่วมมือด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ

ในปี ค.ศ. 2017-2018 มูลค่าการลงทุนใหม่ของเกาหลีใต้ตกลงมาเป็นอันดับ 2 ถัดจากญี่ปุ่น โดยมีโครงการลงทุนใหม่ 895 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 8.72 พันล้านเหรียญสหรัฐ และ 1,071 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 7.32 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี ค.ศ. 2017 และ ค.ศ. 2018 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามในแง่การลงทุนสะสมเกาหลีใต้ยังคงครอบงำภูมิภาคนี้ ประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดของเวียดนาม โดยมีโครงการลงทุนทั้งสิ้น 7,487 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 6.26 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 18.37 ของมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทั้งหมดในเวียดนาม ตามมาด้วยอันดับ 2 คือ ญี่ปุ่น มีโครงการลงทุนทั้งสิ้น 4,007 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 5.73 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ และ สิงคโปร์ มีโครงการลงทุนรวม 2,161 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 4.67 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ

ในปี ค.ศ. 2019 เกาหลีใต้กลับมาเป็นประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดของเวียดนามอีกครั้งทั้งในแง่การลงทุนใหม่และการลงทุนสะสม โดยมีโครงการลงทุนใหม่ 1,181 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 8.34 พันล้านเหรียญสหรัฐ ตามมาด้วยฮ่องกง จำนวน 346 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 8.17 พันล้านเหรียญสหรัฐ และสิงคโปร์ จำนวน 304 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 4.42 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขณะที่การลงทุนสะสมของเกาหลีใต้ในเวียดนามมีจำนวนรวม 8,504 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 6.81 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 18.74 ของมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทั้งหมดในเวียดนาม ตามมาด้วยอันดับ 2 คือ ญี่ปุ่น จำนวน 4,402 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 5.93 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ และสิงคโปร์ จำนวน 2,424 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 4.97 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ

ตารางที่ 2

การลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในเวียดนามตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009-2022
(การลงทุนสะสม)⁴

⁴ อ้างอิงจาก สำนักงานสถิติแห่งชาติเวียดนาม (Tổng cục Thống kê, 2021).

ปี ค.ศ.	จำนวนโครงการ	เงินทุนจดทะเบียนรวม (พันล้านเหรียญสหรัฐ)
2009	2,560	26.88
2010	2,699	22.38
2011	2,960	23.69
2012	3,197	24.81
2013	3,611	29.65
2014	4,190	37.72
2015	4,970	45.19
2016	5,773	50.55
2017	6,549	57.86
2018	7,487	62.63
2019	8,504	68.10
2020	8,950	70.44
2021	9,203	78.50
2022	9,543	81.28

ในปี ค.ศ. 2020 เกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทั่วโลก หลายประเทศ รวมถึงเวียดนามจำเป็นต้องล็อกดาวน์เพื่อควบคุมสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบอย่างหนักต่อเศรษฐกิจเวียดนามและภาคการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ โดยในปี ค.ศ. 2020 เศรษฐกิจเวียดนามขยายตัวเพียงร้อยละ 2.91 ขยายตัวต่ำสุดในรอบ 30 ปี ขณะที่เศรษฐกิจเกาหลีใต้ก็เผชิญกับภาวะหดตัวครั้งใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1998 ที่เป็นผลพวงจากวิกฤตการณ์ทางการเงินในเอเชีย (วิกฤตต้มยำกุ้ง) โดยหดตัวถึงร้อยละ 5.1 ทั้งนี้ในภาคส่วนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเวียดนามของปี ค.ศ. 2020 มีเงินทุนจดทะเบียนใหม่ 3.1 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ลดลงมากถึงร้อยละ 20 เมื่อเทียบกับปี ค.ศ. 2019 โดยการลงทุนจากเกาหลีใต้ก็หล่นลงมาเป็นอันดับ 2 รองจากสิงคโปร์ โดยมีโครงการลงทุนใหม่จำนวน 617 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 4.21 พันล้านเหรียญสหรัฐ

อย่างไรก็ตามในแง่การลงทุนสะสมของเกาหลีใต้ยังคงเป็นอันดับที่ 1 ของประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ในเวียดนาม มีโครงการลงทุนรวม 8,950 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 7.04 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 18.23 ของมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทั้งหมดในเวียดนาม

ในปี 2021-2022 เป็นช่วงการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากการระบาดของโรคโควิด-19 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเวียดนามในปี ค.ศ. 2021 เริ่มฟื้นตัวก่อนจะกลับมาชะลอตัวอีกครั้งในปี ค.ศ. 2022 จากภาวะการเงินตึงตัวทั่วโลก เงินเฟ้อสูงจากสงครามรัสเซีย-ยูเครน ทำให้สหรัฐอเมริกาเร่งขึ้นอัตราดอกเบี้ยเพื่อลดภาวะเงินเฟ้อให้กลับมาอยู่ร้อยละ 2 โดยในปี ค.ศ. 2021 เวียดนามมีโครงการลงทุนใหม่จากต่างประเทศจำนวน 1,818 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 3.88 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งประเทศผู้ลงทุนใหญ่ประกอบด้วย สิงคโปร์ มีโครงการลงทุนใหม่ 231 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 11.35 พันล้านเหรียญสหรัฐ และเกาหลีใต้ที่หล่นลงมาเป็นอันดับ 2 มีโครงการลงทุนใหม่ 377 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 7.67 พันล้านเหรียญสหรัฐ ต่อมาในปี ค.ศ. 2022 มูลค่าการลงทุนใหม่จากต่างประเทศเหลือเพียง 2.92 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ลดลง 24.6 เมื่อเทียบกับปี ค.ศ. 2019 โดยตัวเลขการลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในเวียดนามก็ลดลงเช่นเดียวกัน โดยมีโครงการลงทุนใหม่จำนวน 435 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 5.08 พันล้านเหรียญสหรัฐ ลดลงมากถึงร้อยละ 33.8 อย่างไรก็ตามในแง่การลงทุนสะสมเกาหลีใต้ยังคงเป็นอันดับที่ 1 ด้วยมูลค่าการลงทุนรวม 8.12 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 18.45 ของมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทั้งหมดในเวียดนาม

5.3 ปัจจัยที่ทำให้การลงทุนโดยตรงของเกาหลีใต้ในเวียดนามเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

การศึกษาพัฒนาการภาวะการลงทุนโดยตรงของเกาหลีใต้ในเวียดนามตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009-2022 พบว่ามี 3 ปัจจัยหลักที่ทำให้การลงทุนของเกาหลีใต้ในเวียดนามเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ประกอบด้วย 1) ความสัมพันธ์อันดีระหว่างเวียดนามและเกาหลีใต้ตลอด 3 ทศวรรษที่ผ่านมา นับตั้งแต่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในปี ค.ศ. 1992 การยกระดับความสัมพันธ์สู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ในปี ค.ศ. 2009 และ

การลงทุนข้อตกลงการค้าเสรีเวียดนาม-เกาหลีใต้ (VKFTA) ในปี ค.ศ. 2015 มีส่วนส่งเสริมและเกื้อหนุนให้สองประเทศขยายความร่วมมือในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติการค้าการลงทุนที่มีการเติบโตอย่างก้าวกระโดดและชัดเจนที่สุด ในขณะเดียวกันนโยบายมุ่งสู่ใต้ใหม่ (New Southern Policy) ของเกาหลีใต้ที่ให้ความสำคัญกับเวียดนามในฐานะประเทศคู่ค้าสำคัญก็เป็นอีกหนึ่งนโยบายที่ส่งเสริมการลงทุนของเกาหลีใต้ในเวียดนาม 2) นโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศของเวียดนามที่ให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนต่างประเทศหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น สิทธิประโยชน์ทางภาษี สิทธิประโยชน์การใช้ที่ดินในระยะยาว สิทธิในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ที่เวียดนามลงนามกับประเทศทั่วโลกทั้งหมด 16 ฉบับ รวมถึงข้อตกลงความครอบคลุมและความก้าวหน้าเพื่อหุ้นส่วนทางการค้าภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (CPTPP) ที่ครอบคลุมประเทศขนาดใหญ่ทั่วโลก เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่ดึงดูดและเพิ่มปริมาณการลงทุนจากเกาหลีใต้ให้เข้ามาลงทุนในประเทศเวียดนาม 3) ปัจจัยภายในประเทศเวียดนาม ได้แก่ การเมืองที่มีเสถียรภาพส่งผลให้การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของเวียดนาม ทั้งการค้าและการลงทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง โครงสร้างประชากรของประเทศเวียดนามที่มีประชากรมากกว่า 100 ล้านคน และเกือบร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมดเป็นวัยแรงงาน อัตราค่าจ้างแรงงานที่ถูกเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นคู่แข่งการเป็นฐานการผลิตต่างชาติ รวมทั้งภูมิศาสตร์ของเวียดนามที่เป็นประตูสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ล้วนเป็นแต้มต่อและทำให้เวียดนามมีศักยภาพทางการแข่งขันที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการขยายตัวของการลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในประเทศเวียดนาม

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษานี้ทำให้เห็นถึงพัฒนาการภาวะการลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในประเทศเวียดนามตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009-2022 โดยช่วงเวลาดังกล่าวเกาหลีใต้กลายมาเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่สำคัญของเวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคการลงทุนโดยตรง

จากต่างประเทศ (FDI) ที่มูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด โดยในปี ค.ศ. 2009 มูลค่าการลงทุนของเกาหลีใต้ในเวียดนามอยู่ที่ 2.68 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ก่อนจะเพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่า กลายเป็น 8.12 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ในปี ค.ศ. 2022 ทั้งนี้หากแบ่งระยะเวลาการพัฒนาการภาวะการลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในเวียดนามสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ คือ ระยะการลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในเวียดนามตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009-2014 เป็นช่วงหลังจากเวียดนามและเกาหลีใต้ยกระดับความสัมพันธ์จากประเทศหุ้นส่วนอย่างรอบด้านสู่ความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทำให้เกิดการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้นทั้งในด้านการค้าและการลงทุน โดยภายหลังการลงนามยกระดับความสัมพันธ์หุ้นส่วนยุทธศาสตร์เพียง 5 ปี เกาหลีใต้ก็ก้าวขึ้นมาเป็นประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดในเวียดนามอย่างมีนัยสำคัญในปี ค.ศ. 2014 ทั้งในแง่มูลค่าการลงทุนและจำนวนโครงการลงทุน โดยมูลค่าการลงทุนโดยตรงของเกาหลีใต้ในเวียดนามในปี ค.ศ. 2014 มีขนาดใหญ่ถึงร้อยละ 35.14 ของมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทั้งหมดในเวียดนาม ส่วนระยะการลงทุนโดยตรงจากเกาหลีใต้ในเวียดนามระยะที่สอง คือ ระหว่างปี ค.ศ. 2015-2022 เป็นยุคทองของการลงทุนจากเกาหลีใต้ในเวียดนาม มีจุดเริ่มต้นจากการลงนามข้อตกลงการค้าเสรีเวียดนาม-เกาหลีใต้ (VKFTA) เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ. 2015 ส่งผลให้การค้าและการลงทุนระหว่างเวียดนามและเกาหลีใต้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เกาหลีใต้ก้าวมาเป็นผู้ลงทุนที่มีมูลค่าการลงทุนสะสมมากที่สุดอันดับ 1 ในเวียดนามนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา แม้ว่าตัวเลขการลงทุนจากเกาหลีใต้จะชะลอตัวลงในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และภาวะเงินเฟ้อทั่วโลกในช่วงปี ค.ศ. 2020-2022 ก็ตาม

ในทัศนะของผู้วิจัยเกาหลีใต้ยังคงจะเพิ่มเม็ดเงินลงทุนในเวียดนามอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ โดยเกาหลีใต้ได้ให้ความสำคัญกับเวียดนามในฐานะประเทศคู่ค้าลำดับต้น ๆ ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ปัจจัยข้อได้เปรียบของเวียดนามจากปัจจัยภายในประเทศ ไม่ว่าจะเป็น เสถียรภาพทางการเมือง จำนวนแรงงานที่มีมาก ค่าจ้างแรงงานต่ำ ภูมิศาสตร์ที่อยู่ใกล้ประเทศขนาดใหญ่และเป็นประตูสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่อเนื่อง และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ย่อมส่งเสริมการดึงดูดเม็ดเงินลงทุนต่างชาติและเกาหลีใต้ให้เข้ามาง่าย

เวียดนามต่อเนื่อง รวมถึงข้อตกลงการค้าเสรีเวียดนาม-เกาหลีใต้ (VKFTA) จะเป็นสิ่งสำคัญในการผลักดันมูลค่าการค้าและการลงทุนระหว่างสองประเทศให้ในวันขยายตัวมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- กริช อึ้งวิฑูรสถิตย์ และจรินทร์ เจริญศรีวัฒนกุล. (2564). การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเวียดนาม: สถานการณ์และโอกาส. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 4(3), 1-15.
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2558). *เวียดนามผนึกเกาหลีใต้* *สานฝัน 'ผู้ผลิตแห่งอาเซียน'*. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2566, จาก https://oldweb.ditp.go.th/contents_attach/94161/94161.pdf
- อมรรัตน์ เจียรระโนรุ่งโรจน์. (2561). การศึกษาเปรียบเทียบนโยบายส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม: ศึกษากรณีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ. *วารสารวิจัยและพัฒนาโดยองค์กรในพระบรมราชูปถัมภ์*, 13(2), 298-306.
- Kim Se Jin. (1970). South Korea's Involvement in Vietnam and Its Economic and Political Impact. *Asian Survey*, 10(6), 519-532.
- Michael Blomenhofer. (2017). *The rise of Korean investment in Vietnam*. Retrieved August 8, 2023 from <https://www.kroll.com/-/media/kroll/pdfs/publications/the-rise-of-korean-investment-in-vietnam.ashx>
- Ban Quan hệ Quốc tế – VCCI. (2020). *Hồ sơ thị trường Hàn Quốc*. Hà Nội: Vietnam Chamber of Commerce and Industry.
- Đào Thị Nguyệt Hằng. (2018). Chính sách ngoại giao kinh tế của Hàn Quốc đối với Việt Nam. *Lý luận chính trị*, 2018(9), 112-117.

- Đình Công Hoàng. (2021). Quan hệ hợp tác Việt Nam – Hàn Quốc trong bối cảnh quốc tế mới. *Tạp chí Nghiên cứu Đông Bắc Á*, 2021(4), 3-12.
- Lý Xuân Chung. (2012). *Đôi nét về sự tương đồng văn hóa Việt Nam – Hàn Quốc*. Retrieved August 8, 2023, from <http://www.inas.gov.vn/293-doi-net-ve-su-tuong-dong-van-hoa-viet-nam-han-quoc.html>
- Ngô Chí Nguyễn & Nguyễn Hữu Toàn. (2018). Quan hệ đối tác hợp tác Việt Nam – Hàn Quốc (1992-2018). *Tạp chí Lịch sử Đảng*, 2018(6), 71-74.
- Nguyễn Cảnh Huệ. (2016). Quan hệ Việt Nam – Hàn Quốc từ năm 1992 đến nay thành tựu và vấn đề đặt ra. *Tạp chí Nghiên cứu Lịch sử*, 2016(5), 75-82.
- Tổng cục Thống kê. (2009). *Niên giám thống kê từ năm 2008*. Hà Nội: Nhà xuất bản Thống kê.
- Tổng cục Thống kê. (2021). *Niên giám thống kê từ năm 2009 – 2022*. Hà Nội: Nhà xuất bản Thống kê.
- Vũ Thị Nhung. (2018). Hoạt động đầu tư trực tiếp nước ngoài của Hàn Quốc tại Việt Nam – Nhìn từ khía cạnh an ninh kinh tế. *Tạp chí Khoa học Đại học Quốc gia Hà Nội: Kinh tế và Kinh doanh*, 2018(3), 1-14.

Received: August 18, 2023

Revised: November 29, 2023

Accepted: December 16, 2023